

STVARNO, "STVAR

Imao sam tri godine kada je otac kući donio prvi crno bijeli televizor, veliki Philips na kojem se program prikazivao nekih tri sata dnevno. U dvadesetipetoj sam prvi puta sjeo za kompjutor. Danas se elektronskom poštom dopisujem s prijateljima koji žive na tri kontinenta, na Internetu nalazim bitne podatke za rad, a mobilni telefon nerijetko čini to da sam na nekim mjestima u pojedinim trenucima prisutan samo tijelom.

Moj sedmogodijani sin odrasta uz satelitske programe na televizoru, služi se engleskim onako kako sam ja s trinaest godina i drži da su *Blues Brothers* i *Darth Vader* jednako stvarni likovi kao i njegovi prijatelji iz škole.

Jesmo li obojica izgubljeni u svijetu u kojem živimo?

Doista, pitanje u kakvoj stvarnosti živimo gotovo je nadomješteno drugim koje vrlo aktualno glasi u kojoj stvarnosti živimo? U svijetu premreženom komunikacijskim medijima stvarnost poprima sasvim nove kvalitete kojih postajemo svjesni na doslovno svakom mjestu, u svakom prostoru života. Ako bi se moglo reći da je komunikacija sve do dvadesetog stoljeća predstavljala Svijet, odnosno više ili manje iluzionistički postavljala osnovu za spoznavu, komunikacija na koncu tog istog stoljeća nudi sustave kroz koje se korisnik kreće kako bi taj isti Svijet doživio i shvatio. Ako je dakle tradicija komunikacije, pa tako i umjetnosti, bila pokazivanje ideje o stvarnosti, danas je to stvaranje stvarnosti same. Znači li to da su komunikacijski mediji u suvremenosti postali ravnopravna stvarnost onoj nemedijskoj, odnosno je li to konačna realizacije Andersove teze o drugoj prirodi, od čovjeka stvorenoj artificialnoj stvarnosti? Ako je tako, što onda u suvremenom svijetu još znače likovna umjetnost, arhitektura i dizajn, ako je takva klasifikacija ikako moguća u uvjetima u kojima pojam virtualnog poprima jednaku vrijednost kao i pojam stvarnog. Drugim riječima, koliko je ono tradicionalno umjetničko i figurativno stvarno, kao stil i spoznajno sredstvo, danas još aktualno u odnosu na virtualno koje sve više postaje stvarno.

M— Mediji masovnog komuniciranja nisu danas samo sredstvo izmjene informacija u svakodnevnom životu nego i prostor umjetničkog djelovanja, bilo ono afirmativno ili kritičko prema tim istim medijima. Konceptualna je umjetnička praksa još šezdesetih omekšala granicu između umjetnosti i života, a suvremeni su mediji kao dio tog istog života danas postali jedna od mogućnosti te konceptualizaci-

NO" I VIRTUALNO

je, odnosno svojevrsna metafora. No, čini se, ta metafora više nije stilska figura nego način postojanja. Kriza velikih gradova istovremeno izaziva nova pitanja pa i zaključke o kraju modernizma, odnosno o kraju utopije znanstveno-tehnološkog napretka koji je velike gradove i stvorio. Velike urbane aglomeracije, kao iskonski prostor modernističke vizije, sve se više disperziraju, dobrim dijelom zahvaljujući i suvremenim mrežnim komunikacijama pa stoga socijalni i psihološki prostor grada poprima nove dimenzije. K tome, arhitektura u tehnološkom i estetičkom smislu sve više biva obilježena napuštanjem tradicionalne funkcionalnosti i pojavnosti kuće.

Suvremeni predmeti imaju jednako važnu simboličku koliko i uporabnu funkcionalnost. Dizajn je danas disciplina možda jednako kompleksna koliko i arhitektura, kolikogod ti predmeti izgledali neozbiljni. Oni jesu dio stvarnosti, ali je njihov simbolički doseg dio stvarnog, koje je nerijetko i virtualnog porijekla, već zbog metoda projektiranja i izvedbe, ali i prostora funkcioniranja.

Čini se da razlike između pojedinih tradicijskih likovnih disciplina postaje sve teže odrediti, u neprestanom stvaranju paralelnih medijskih stvarnosti, odnosno medija kao nove, virtualne, stvarnosti.

Tekstovi koji slijede reprezentativan su izbor misli na temu suvremenih masovnih medija, umjetničke i medijske prakse, urbanizma, arhitekture i dizajna. Tekstovi su uglavnom nastali tijekom proteklog desetljeća koje je obilježeno stvaranjem globalne komunikacijske mreže. Ukoliko neki od njih rasvijetli put za neku novu misao, svrha ovog tematskog broja Života umjetnosti bit će ispunjena, barem u traganju za osnovnom iskrom koja pali vatru medijske komunikacije najobičnijom ljudskom emocijom i potrebom za Drugim.

Da se na koncu vratim na početak - nismo izgubljeni ni moj sin ni ja nego smo samo (ja malo kasno, a on vrlo rano) shvatili da je stvarnost ulica kojima hodamo, kuća u kojima živimo, predmeta kojima se služimo, ljudi koji nas okružuju, jednako stvarna ili stvarna kao i ona kompjutorskih programa, filmova i crtića koje gledamo. Barem utoliko što se od svake te realnosti, bivaju i u njoj, može spoznati. Sebe, druge i Svijet oko nas.

Posvećeno Lovri koji će 2000. napuniti sedam godina života u nekoj od stvarnosti.